

Чернишова О.О., кандидат філологічних наук, доцент
Донецький національний університет, Донецьк

ТЕАТРАЛЬНІ ТРАДИЦІЇ В РОМАНІ М.Ю.ЛЕРМОНТОВА «ГЕРОЙ НАШОГО ЧАСУ»

Театральні традиції в романі М. Ю. Лермонтова «Герой нашого часу» розглядаються як архітектонічна форма завершення «естетичного об'єкта».

Ключові слова: естетичний об'єкт, естетична подія, архітектонічна форма завершення.

Chernishova O.O., docent
DNU, Donetsk

THEATRE TRADITIONS IN THE NOVEL “A HERO OF OUR TIME” BY M. LERMONTOV

The article deals with theatre traditions in the novel “A Hero of Our Time” by M. Lermontov.

Key words: esthetic object, esthetic event, architectonic form, the end.

УДК: 82'0:821.161.2(71)

Шадріна Т., канд. філол. наук, доц.
Запор. держ. мед. ун-т, Запоріжжя

УКРАЇНЬСЬКА КАНАДСЬКА ЛІТЕРАТУРА: ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

Простежується історія формування української діаспори в Канаді, передумови виникнення української канадської літератури. У статті проаналізовано етапи становлення українського письменства в Канаді протягом ХХ століття.

Ключові слова: діаспора, еміграція, українська канадська література, національна ідентичність, асиміляція, інтеграція, маргіналізація, мультикультуралізм.

Нині в Канаді проживає одна з найбільших українських діаспор у світі. Етнічні українці стали органічною складовою політичного, культурного, економічного життя канадського соціуму. Завдяки політиці мультикультуралізму, започаткованій у 60-х роках ХХ ст., українські емігранти змогли успішно інтегруватися в канадське суспільство.

Наявність значної української діаспори в Канаді пояснюється масовою еміграцією українського населення протягом першої половини ХХ ст. За свідченнями істориків перші переселенці з України з'явилися у Канаді вже 1891 року. Період найчисленнішого переселення з періодичним поживаленням та пригасанням міграційної активності

© Шадріна Т., 2014

припадає на 1905-1953 р. р. Емігранти першої хвилі (1905-1907 р. р.) виїжджали з батьківщини здебільшого через соціальні негаразди. Значне поліпшення умов життя, яке обіцяв царський уряд селянам у зв'язку з упровадженням Столипінської реформи, насправді обернулось для соціально незахищених аграріїв російської імперії жорстоким розчаруванням. З українських земель, які були найщільніше заселені, селяни, окрилені обіцянками царського уряду про потужну підтримку, починають масово виїжджати за Урал. Утім, не отримавши обіцяної допомоги, скоро вони були змушені повертатися до рідних земель. Проте найбільш відчайдушні наважувалися мандрувати у пошуках кращої долі в інші країни, і навіть – за океан.

Другий вирішальний фактор на користь виїзду з території України був політичним. Заборони та цькування української мови, культури Австро-Угорською імперією на Галичині та Буковині, а також переслідування царським урядом будь-яких виявів національної самосвідомості на сході України штовхали людей до небажаних кроків. Достатньо вагомими були й релігійні мотиви. Усі зазначені фактори обумовлювали масовий від'їзд цілих родин українського селянства до країн Західної Європи, США, Канади, Австралії, Бразилії.

Друга хвиля еміграції охоплює доволі значний період часу (орієнтовно 1918-1939 р. р.). Причини, які змушують українців залишати рідні землі, окреслюються соціально-економічною та політичною сферою. Притулок у чужих країнах шукають тисячі постраждалих від Радянської влади. Масово мігрують переважно мешканці Північної Буковини, Східної Галичини, Волині. Надзвичайних утисків зазнавали українці в Польщі.

Країни, де українці прагнуть знайти своє Ельдорадо, – це передовсім США, Канада, Аргентина, Бразилія. Особливо численні міграції припадають на 1923-1924 р. р. Новий сплеск пересувань у заокеанські країни спостерігається і у 1934-1939 р. р. Якщо перша хвиля еміграції з українських земель на початку століття відкрила нові шляхи до західного світу переважно для людей неписьменних, некваліфікованих, то другий етап міграцій свідчить про масовий виїзд інтелігенції. «Услід за хліборобами їхали на Захід українські письменники та інші літератори, священники та громадські працівники. Спільними зусиллями будували вони церкви, народні доми, читальні, засновували часописи, друкували книжки», – так описує ситуацію Яр Славутич [1: 5].

Третя хвиля – це головним чином повоєнні роки (1947- 1953 р. р.). Тут домінують суто політичні мотиви. У цей час територію України полишають люди, які категорично «не вписуються» в політичну систему країни: це вже не селяни, як на початку століття, а переважно вихідці з міст, люди освічені [2].

Згодом кількість переселенців з України та Польщі почала обраховуватись у Канаді тисячами, вони осідали на канадському ґрунті, призвичаювались до нового життя, поступово інтегрувались у канадське суспільство: брали участь у культурному та політичному житті своєї другої батьківщини.

Деякі канадські політики у масовому переїзді емігрантів зі Східної Європи вбачали загрозу для соціального та політичного балансу країни. Про вороже ставлення до українських переселенців свідчать перші спроби канадських авторів художньо осмислити національну та людську сутність новоприбулих. Українці у цих творах (наприклад, роман «Чужинець» Р. Коннора, 1909) змальовані доволі непривабливо: неосвіченими, темними, затурканими людьми «в чудернацькому вбранні, які розмовляють дивною мовою» [цит.

за: 3: 105]. Емігранти з України жили в жахливих умовах і харчувались дешевими продуктами. Автори цієї художньої прози всіляко намагались підкреслити, що такий спосіб життя є звичним для переселенців і зовсім не брали до уваги об'єктивні причини: відсутність роботи, брак коштів і відтак – неможливість жити на той час краще [3: 105].

Після початку першої світової війни для вихідців з України настали зовсім скрутні часи: вони масово обвинувачувались у шпигунстві і переслідувались владою Канади тільки через те, що більшість із них були з Австро-Угорщини. Утім, після завершення війни політичний пресінг значно послабився і ставлення до українців із негативного поступово перетворилось на нейтральне.

Українська громада, як ніяка інша етнічна меншина, трималася ізольовано, спілкувалася переважно рідною мовою та ретельно берегла свою культуру, надто сильними були зв'язки з колишньою батьківщиною, що теж не сприяло асиміляції в канадській соціокультурний простір. Чимало переселенців першої хвилі свідомо не хотіли вчити англійську і намагались не виходити за межі української громади, не зав'язувати відносин з місцевим населенням, фактично залишаючись «закритими» для нового оточення. Іхні діти, тобто друге покоління українців, були більш орієнтовані на інтеграцію в канадське суспільство: вільно володіли англійською, гірше знали рідну мову і брали активну участь у громадському житті Канади. Третє ж покоління етнічних українців у Канаді взагалі мало цікавиться мовою і культурою предків, що свідчить про повну інтеграцію в канадський соціум.

У цілому з 1901 р. по 1960 р. до Канади переїхало близько 227 тисяч українців. Існує чималий масив наукових праць, присвячених вивченню української діаспори. Набагато менше досліджено долі українців, які асимілювались у канадську культуру. Серед науковців багато канадців українського походження. Так, до найбільш відомих дослідників історії українських поселень та української діаспорної літератури можемо зарахувати М. Марунчака, М. Мандрику, Д. Ригу, М. Тарнавського, О. Субтельного, Я. Славутича, П. Кравчука, Я. Балана, Е. Сукнаскі, Б. Боцюрківа та інших.

Як стверджує історик української літератури М. Мандрика, який переселився до Канади 1928 р., «українське письменство в Канаді має третє місце серед письменств інших національностей Канади» [5: 632].

Якщо розглядати розвиток українського письменства в Канаді загалом, не розділяючи літературу на україномовну та англomовну, то можна умовно виділити чотири основні періоди становлення. Перший – фольклорний, визначається переважно усними творами, не зафіксованими на папері. Вони склалися неосвіченими селянами першої хвилі еміграції, які надзвичайно сумували за покинутою батьківщиною. Більш досконалі оповідання та вірші переселенців друкувалися на сторінках першого українського часопису, який мав назву «Канадійський фермер» (виходив з 1903 р.) [5: 634].

1908 року вийшла друком перша збірка українських віршів на емігрантську тематику «Пісні про Канаду і Австрію», яка користувалася неабияким попитом у переселеній українській громаді. Вона витримала 6 видань і була популярною не лише в Канаді, але й далеко за її межами: у США та навіть Європі [5: 634]. Другий період становлення та розвитку українського письменства характеризувався удосконаленням літературної майстерності. Найбільший внесок було зроблено людьми освіченими: священиками, вчителями,

публіцистами. Тут можна назвати такі імена: С. Ковбель, М. Кумка, М. Крипякевич, А. Новак, І. Данильчук, Д. Солянич, С. Котик та інші.

Третій період розпочинається після I світової війни, коли до Канади прибувають за словами В. Кірконелла «повоєнні емігранти і збігці, часом з дуже поважною семінарською чи університетською освітою, здобутою в Європі», а також «поети, або роджені в Канаді, або виховані тут, часто з освітою, здобутою в канадських університетах» [5: 636]. До цієї групи авторів можемо зарахувати: М. Мандрику, Т. Павличенка, Т. Кройтер, І. Кмету-Єфимовича, О. Іваха, С. Дорошука, М. Лазечко-Гаас, С. Семчука та інших. Твори цих митців свідчать про високий професійний рівень їх авторів та справжню силу літературного обдарування.

М. Лазечко-Гаас – перша поетеса, народжена в Канаді, яка писала англійською, перекладач та популяризатор поезії Т. Шевченка. Її вірші увійшли до антологій США та Англії.

М. Мандрика – визнаний поет та науковець, його твори видані у шести томах, автор «Історії української літератури в Канаді» [5: 637–638].

Зазначений період багатий на літературознавців та літературних критиків: М. Мандрика, Г. Мандрика, К. Андрусишин, П. Юзик, П. Маценко, А. Господин, М. Стечишин та ін.

К. Андрусишин разом з професором В. Кірконелом підготували збірник «Українські поети за час 1189-1962», до якого увійшли твори близько ста поетів, перекладені самими укладачами видання.

П. Юзик – автор однієї з перших праць з історії українців Канади [5: 640].

Четвертий період хронологічно припадає на час II світової війни та повоєнні роки. Він відрізняється ще більшим удосконаленням літературної техніки та зростанням числа талановитих письменників українського походження. Деякі автори почали свою творчу діяльність раніше і були зараховані до попереднього періоду: О. Іваха, М. Лазечко-Гаас, К. Андрусишин, М. Мандрика. До них долучаються талановиті митці та науковці з повоєнної еміграції: Д. Дорошенко, І. Огієнко, Л. Білецький, Я. Рудницький, С. Килимник, К. Біда, М. Марунчак, І. Книш, В. Жила та інші.

Я. Рудницький – професор, мовознавець, автор багатотомного «Етимологічного словника української мови».

М. Марунчак – дослідник історії поселення українців у Канаді, автор кількох мону-ментальних праць, написаних українською та англійською «Історії українців Канади» [5: 643].

Отже, українсько-канадська література як самостійне явище зароджується у період між двома світовими війнами, коли за так званими «піонерами» на канадську землю почали прибувати більш освічені і кваліфіковані емігранти. Літератори, на думку М. Марунчака, відіграли консолідуючу роль для усіх новоприбулих з українських земель мешканців Канади. «Якщо протягом першого періоду літературні здобутки письменників і поетів не претендували на особливу прихильність Музи, то другий період витворив талановитих митців, які досягли вершин поезії і прози та спорудили своєрідний міст для поселенців, що допомагав акліматизуватися в новому оточенні» [6: 499]. При цьому емігранти другої хвилі почувалися на новій землі значно комфортніше, ніж їхні попередники. «Вони опинялися не серед чужинців, а у власній громаді», – зазначає з цього приводу М. Марунчак [6: 499].

Характер новоствореної літератури визначали три основні фактори: 1) культурний та духовний спадок батьків та дідів; 2) культурні впливи інших національностей, зокрема англійців та французів; 3) школи та загальна освіта [6: 499]. Зазначені фактори сприяли не тільки формуванню нового культурного явища – літератури, яка стояла на межі української та канадської. У першу чергу вони обумовили зародження нової української генерації на канадській землі, що мала іншу ментальність, створювала іншу культуру та вибудовувала іншу ідентичність.

Як уже зазначалося, перші літературні спроби українських переселенців були зроблені рідною мовою, що пояснювалось глибокою укоріненістю у власний культурний бекграунд і, на думку деяких істориків, «етнічні співтовариства у першому та другому поколінні еміграції вкрай занепокоєні лише тим, як зберегтися як нація» [цит. за: 4: 13].

Відтак, перші твори англійською, які з'явилися у 30-ті роки, навіть попри невисоку літературну якість, цінні передусім тим, що декларують появу канадських українців з подвійною ідентичністю, які хоч і почуваються українцями, але поступово починають усвідомлювати себе канадцами. Так, одним із перших авторів українського походження, хто почав писати англійською, називають В. Барабаша. Йому належать поезії на інтимну та громадянську тематику. Його «Ода Україні: пророцтво» («Ode to the Ukraine: A Prophecy») залишилась непоміченою не тільки через незначну літературну якість, але головним чином через об'єктивну відсутність цільової читацької аудиторії. Українська література була чужою англосаксам та французам так само, як і традиції дивних переселенців зі Східної Європи, а співвітчизники ще не були готові сприймати літературні твори чужою для них англійською, хай навіть і написані на близькі теми. Крім того, великою проблемою для українців залишалась публікація творів, оскільки продукована ними література сприймалась як маргінальна в канадському суспільстві.

Ставлення до української літератури почало кардинально мінятися після II світової війни, коли з'явилися перші переклади англійською мовою україномовних творів, написаних у Канаді. Найбільш показовим в цьому плані є роман І. Кириака «Сини землі», який панорамно зображує історію заселення українцями чужих земель [5: 637]. Політика мультикультуралізму дала можливість авторам вийти із замкненого кола свого етнолітературного співтовариства. Етнічний плюралізм у Канаді відіграв роль стримувального фактора: він, по-перше, окреслив чіткі межі для бурхливо зростаючого французького націоналізму, по-друге – дозволив збалансувати умови соціального існування усіх етнічних меншин, представлених у Канаді. Відтак, як не парадоксально це звучить, канадське суспільство стало і більш консолідованим, і водночас відчутно диверсифікованим. Що це означає для етнічних меншин? З одного боку, зазначені процеси поглибили ступінь їх інтеграції в канадське суспільство, з іншого боку – сприяли кристалізації національної ідентичності на загальнокультурному тлі.

Завдяки мультикультурному вектору Канади у її власній національній літературі звучали «різні літературні голоси». Таким чином, шлях української літератури до визнання в контексті канадської був непростим, втім вона спромоглася не розчинитись, не асимілюватись, а набула самостійного звучання (інтегрувалася) у загальному хорі багатонаціональної літератури Канади.

Великим успіхом у читачів користувались драматичні твори С. Ковбеля, Д. Гунькевича. Байки, гуморески, а також оповідання та вірші для дітей писав М. Кумка, який працював

вчителем у школі. Збірка оповідань «Канадські оповідання» (1910 р.) належить А. Новаку. Серед талановитих україномовних авторів можна зазначити також І. Данильчука (збірка поезій «Світає день», 1920), С. Котика (зокрема повість «Над озером», 1946 р.), Д. Солянича (збірка оповідань «Хто винуватий?», 1932 р.) та ін. [5: 635]. Зображення українських реалій, якими рясніють твори, це для авторів своєрідна автопсихотерапія, що полегшує «пост-травматичний синдром» після розриву з рідною землею. Такі твори глибоко психологічні і суб'єктивні. Звісно, що розуміння і сприйняття їх слід було очікувати тільки серед таких само інтелігентів, для яких тема покинутої батьківщини була досить болючою.

Цілком прогнозовано, що українська література, творена в Канаді, суттєво відрізняється від тієї, що продукувалася на території України. Соціальні та політичні реалії, в яких перебували митці в Україні, відповідно обумовлювали ідеологічну заангажованість їх творів, у той час, як українське письменство за межами України мало можливість розвиватись вільніше, було просякнуте внутрішньою свободою. Разом з тим поступова інтеграція письменників-емігрантів у канадське суспільство визначала подальші зміни в літературі: рідна мова, якою писалися твори, все частіше використовувалася не для опису національних реалій, а більше для зображення речей, притаманних новому життю в чужій країні. Таким чином відбувалося віддалення мови від території, так звана «детериторизація мови» (Дж. Півато). Початок цього тривалого і непростого процесу означав початок руйнування відносин з українським культурним середовищем, поступову втрату зв'язків з країною походження. Образи України в творах емігрантів з часом переходять до сфери спогадів і, набуваючи ретроспективного звучання, демонструють усе більший розрив із об'єктивною дійсністю, певним чином міфологізуються.

Якщо Я. Славутич та М. Мандрика у своїх дослідженнях української канадської літератури у 1960 – 1980-х роках розглядають її як єдиний масив, не розділяючи на україномовну та англومовну, коли фактично існувало два покоління етнічних українців на теренах Канади (перше потрапило туди дорослим, а друге з раннього дитинства виховувалось на канадській землі), які ще були глибоко вкоріненими в український ґрунт, і їхнє національне самоусвідомлення було абсолютно чітко ідентифіковане, не зважаючи на мову, якою вони говорили чи писали; то нині ми маємо справу і з новою генерацією, що народилась у Канаді, відчуває себе частиною канадського соціуму і майже остаточно втратила будь-які культурні зв'язки зі своєю історичною батьківщиною [8: 164]. Мова перестала бути консолідуючим фактором, оскільки це покоління майже не володіє мовою дідів та батьків. Отже, ті митці, які є етнічними українцями, але уже в третьому поколінні є також канадцами, створюють відповідно літературу іншого гатунку. У творах більшості з них годі й шукати українських тем чи мотивів. Відтак у даному випадку можемо говорити про безперечно канадську літературу: ментально та духовно вона цілком зорієнтована на західні цінності (творчість Дж. Кулик Кіфер, Дж. Риги, Т. Галая та ін.).

Утім, на думку деяких дослідників, «включеність в англومовне культурне середовище і поверхове володіння українською мовою не означає відсутності зв'язків з Україною та діаспорою» [7: 11]. Серед канадських авторів, які в своїй творчості поєднують традиції двох народів: генетично спорідненого та того, що став близьким через об'єктивні обставини, слід назвати М. Гаас, М. Косташ, М. Форчук Скрипів.

Водночас не можна не погодитись із думкою українського канадського дослідника М. Тарнавського, яку він висловлює в своїй статті про творчість Дж. Кулик Кіфер та

А. Мельничука («Про що сказано в «Зеленій бібліотеці»?)). Літературознавець вважає, що не слід асоціювати канадського чи американського письменника українського походження з Україною тільки тому, що у деяких своїх творах вони рефлексують з приводу батьківщини їх предків (наприклад, Дж. Кулик Кіфер робить спробу сформулювати чи віднайти свою українську ідентичність у творах «Зелена бібліотека» (1996), «Мед і попіл: історія сім'ї» (1998)). Відтак, на думку М. Тарнавського, Дж. Кулик Кіфер – це канадська авторка, А. Мельничук – американський письменник, незважаючи на їх українське походження. Справедливість цього тезису підтверджують і самі митці, які ідентифікують себе із Канадою та США відповідно [9].

Як вважає М. Кирчанів, «англомовність при усвідомленні себе як особи українського походження, а своїх творів як таких, що знаходяться на межі двох культур – відмінна риса творчості канадських авторів українського походження» [4: 11]. Більшою мірою це стосується тих авторів (як правило, це українці першого або другого покоління), які писали і українською, і англійською (рідше – французькою). Це феномен, що поєднує дві літератури: українську та канадську.

Прикметно, що письменники, які глибоко інтегрувалися в канадське суспільство і віддалилися від національних витоків (у тому числі і від мови), рано чи пізно відчують кризу ідентичності, яку намагаються подолати у різні способи: вивчають мову, звертаються до рідної культури та історії, подорожують до батьківської землі – прагнуть познайомитися із духовною спадщиною пращурів і якимось чином «відчутти» історичну батьківщину (Д. Кулик Кіфер, М. Форчук Скрип'як).

«Національне самоусвідомлення емігрантів, яке формується під впливом історичних та культурних дискурсів як країни походження, так і країни еміграції, часто-густо виявляється розділеним навпіл поміж двох дискурсів та двох країн», – зазначає з цього приводу Н. Тучинська [10: 126]. Проблема визначення національної ідентичності постає у багатьох письменників другого чи третього покоління еміграції, навіть незалежно від мови, якою вони пишуть: і суто англомовні і двомовні так чи інакше приречені на подолання цієї внутрішньої кризи. Думається, що автори, які пишуть і українською, і англійською, уже самим фактом використання обох мов у творчості урівноважують дві проловинки своєї духовної сутності.

Першою визнаною авторкою українського походження, англомовні твори якої не тільки публікувались, але і привернули до себе увагу і критиків, і читачів, була В. Лисенко (1910-1975), справжнє ім'я – Віра Лесик. Народилася В. Лисенко у Вінніпезі, у сім'ї емігрантів з України. Були надруковані три її книги: «Чоловіки у смужкових плащах» (1947), «Жовті черевики» (1954) та «У дикому західному напрямку» (1956). Сучасні літературознавці схильні вбачати двовекторність в авторському світогляді: він знаходиться на перетині двох культур.

На думку дослідників, В. Лисенко заклала підвалини феміністської традиції в українській канадській літературі, на яку пізніше орієнтуватимуться найбільш визначні письменниці українського походження: М. Форчук Скрип'як, М. Косташ, Д. Кулик Кіфер [4: 14–15].

Отже масовий виїзд українців з території України, спричинений соціально-політичними негараздами на українських землях наприкінці XIX – на початку XX ст., створив прецедент для формування потужної української громади в країнах Західної Європи та Америки, зокрема, одна з найбільшових таких громад виникла в Канаді. Великий масив

переселенців з України поступово асимілювався в канадському суспільстві, наділяючи його значною творчою та діяльною енергетикою. Про це свідчать не тільки науковий та літературний горизонти, на яких загорілося чимало яскравих зірок українського походження, що ними сьогодні пишається канадська земля (М. Тарнавський, Яр Славутич, М. Мандрика, М. Марунчак, а також В. Лисенко, Дж. Рига, Дж. Кулик Кіфер, М. Форчук Скрип'юк, Я. Балан, М. Косташ та ін.). Інтеграція українців в канадське суспільство успішно проходить в усіх сферах, навіть на вищих державних посадах (сенатори М. Стівак, Р. Андрейчук; спікер парламенту М. Ковальський, генерал-губернатор Р. Д. Гнатишин тощо).

Українська канадська література – це продукт двох культур, двох самотніх національних ментальностей. Як будь-яка діаспорна література вона доповнює материкову літературу, накреслює нові перспективи, витворює різноспрямовані вектори розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Славутич Я. Українська література в Канаді / Славутич Яр. – Едмонтон : Славута, 1992. – 336 с.
2. Кравчук П. І. Українська література в Канаді / Кравчук П. І. – К. : Дніпро, 1964. – 154 с.
3. Кравчук П. І. Українці в канадській літературі // Всесвіт. – 1967. – №2. – С. 105–110.
4. Кирчанов М. В. Ukraine vs Украина: дискурси Родины в інтелектуальній традиції української діаспори / Кирчанов М. В. – Воронеж, 2008. – 40 с. – (Аналитические обзоры Центра изучения Центральной и Восточной Европы; вып. 10).
5. Мандрика М. І. Характер і зміст українського письменства / Баран О., Герус О. В., Розумний Я. – Вінніпег, Манітоба: УВАН, 1976. – 657 с. – (Ювілейний збірник Української вільної академії наук в Канаді).
6. Marunchak M. H. The Ukrainian Canadians / Marunchak M. H. – Winnipeg : Ottawa, 1982. – 970 p.
7. Кирчанів М. В. Америка & Україна: література і ідентичність / Кирчанів М. В. – Воронеж, 2010. – 162 с. // [електронний ресурс]. Режим доступу : // <http://ejournals.pp.net.ua>.
8. Balan J. Postscript to posterity / Writings by and about Yar Slavutych / Balan J. – Edmonton : Slavuta, 2003. – 200 p.
9. Tarnawsky M. What is told in “The Green Library” // Canadian Ethnic Studies. – 1998. – № 3. – Vol. 31. – P. 104-113.
10. Тучинська Н. Мова і національна свідомість: канадсько-український варіант // Культурологічний часопис «І». – 2004. – № 2. – С. 126–133.

Шадріна Т., канд. філол. наук, доц.
Запор. госуд. мед. ун-т, Запорозжє

УКРАИНСКАЯ КАНАДСКАЯ ЛИТЕРАТУРА: ПРЕДПОСЫЛКИ ВОЗНИКНОВЕНИЯ И ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ

Прослеживается история формирования украинской диаспоры в Канаде, предпосылки возникновения украинской канадской литературы. В статье проанализированы этапы становления украинской литературы в Канаде в XX столетии.

Ключевые слова: *диспора, эмиграция, украинская канадская литература, национальная идентичность, ассимиляция, интеграция, маргинализация, мультикультурализм.*

Shadrina T., docent
State med. un. Zaporozhye

UKRAINIAN DIASPORA IN CANADA: PRESUPPOSITION OF RISE OF UKRAINIAN CANADIAN LITERATURE

The history of formation of Ukrainian diaspora in Canada, presupposition of rise of Ukrainian Canadian literature are traced. The author analyzes the periods of becoming of Ukrainian literature in Canada in the 20th century.

Key words: *diaspora, emigration, Ukrainian Canadian literature, national identity, assimilation, integration, marginalization, multiculturalism.*

УДК 82_311,9:046.2

Шкуров Є. В., аспірант
КНУ ім. Тараса Шевченка, Київ

БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ЛЮДИНА В НАУКОВІЙ ФАНТАСТИЦІ (НА МАТЕРІАЛІ ЦИКЛУ «ГЕНОМ» СЕРГІЯ ЛУК'ЯНЕНКА)

У статті розглянуто сучасний напрям наукової фантастики «біопанк»; на матеріалі наукової фантастики досліджена рецепція питання впливу біотехнологій на майбутнє людства. Проаналізовано науково-фантастичний цикл Сергія Лук'яненка «Геном».

Ключові слова: *Сергій Лук'яненко, «Геном», наукова фантастика, біопанк.*

Наукова фантастика надзвичайно чутлива до інтенції науки та нових можливостей техніки. Знаковим є те, що цей різновид художньої фантастики виникає в епоху становлення сучасної науки (XVII – XVIII ст.), а остаточно окреслюється у самостійний різновид літератури в кінці XIX – поч. XX ст. Нескінчену плеяду образів, мотивів і тем подарувало фантастичній літературі XX – поч. XXI століття, час, що відзначився експоненціальним науковим та технологічним проривом. Наукова фантастика заснована

© Шкуров Є. В., 2014